Zbiór Orzeczeń

WYROK TRYBUNAŁU (siódma izba)

z dnia 14 grudnia 2017 r.*

Odesłanie prejudycjalne – Współpraca sądowa w sprawach cywilnych – Rozporządzenie (WE) nr 805/2004 – Zakres stosowania – Europejski tytuł egzekucyjny dla roszczeń bezspornych – Tytuły egzekucyjne, którym mogą zostać nadane zaświadczenia europejskiego tytułu egzekucyjnego – Decyzja w sprawie kwoty kosztów związanych z postępowaniem sądowym zawarta w orzeczeniu niedotyczącym roszczenia bezspornego – Wyłączenie

W sprawie C-66/17

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 267 TFUE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez Sąd Rejonowy Poznań-Grunwald i Jeżyce w Poznaniu (Polska) postanowieniem z dnia 31 stycznia 2017 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 7 lutego 2017 r., w postępowaniu:

Grzegorz Chudaś

Irena Chudaś

przeciwko

DA Deutsche Allgemeine Versicherung Aktiengesellschaft AG

TRYBUNAŁ (siódma izba),

w składzie: A. Rosas, prezes izby, C. Toader (sprawozdawca) i A. Prechal, sędziowie,

rzecznik generalny: Y. Bot,

sekretarz: A. Calot Escobar,

uwzględniając pisemny etap postępowania,

rozważywszy uwagi przedstawione:

– w imieniu rządu polskiego przez B. Majczynę, działającego w charakterze pełnomocnika,

– w imieniu Komisji Europejskiej przez M. Wilderspina i A. Stobiecką-Kuik, działających w charakterze pełnomocników,

podjąwszy, po wysłuchaniu rzecznika generalnego, decyzję o rozstrzygnięciu sprawy bez opinii,

wydaje następujący

* Język postępowania: polski.

Wyrok

1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni art. 4 pkt 1 oraz art. 7 rozporządzenia (WE) nr 805/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 21 kwietnia 2004 r. w sprawie utworzenia europejskiego tytułu egzekucyjnego dla roszczeń bezspornych (Dz.U. 2004, L 143, s. 15 – wyd. spec. w jęz. polskim, rozdz. 19, t. 7, s. 38; sprostowanie Dz.U. 2007, L 174, s. 22).

2 Wniosek ten został złożony w ramach sporu pomiędzy Grzegorzem Chudasiem i Ireną Chudaś a DA Deutsche Allgemeine Versicherung Aktiengesellschaft w przedmiocie wniosku o nadanie zaświadczenia europejskiego tytułu egzekucyjnego decyzji w sprawie kwoty kosztów związanych z postępowaniem sądowym zawartej w orzeczeniu niedotyczącym roszczenia bezspornego.

Ramy prawne

Prawo Unii

3 Zgodnie z motywami 4–7 rozporządzenia nr 805/2004:

„(4) W dniu 30 listopada 2000 r. Rada przyjęła program środków dla wykonania zasady wzajemnego uznawania decyzji w sprawach cywilnych i handlowych [Dz.U. 2001, C 12, s. 1]. Program ten obejmuje w swoim pierwszym etapie zniesienie exequatur, tj. utworzenie europejskiego tytułu egzekucyjnego dla roszczeń bezspornych.

(5) Pojęcie »roszczenia bezsporne« powinno obejmować wszystkie sytuacje, w których wierzyciel, przy możliwym do zweryfikowania niekwestionowaniu przez dłużnika rodzaju lub wysokości roszczenia pieniężnego, uzyskał decyzję sądu przeciwko dłużnikowi albo nadający się do wykonania dokument wymagający wyraźnej zgody dłużnika, np. ugodę sądową lub dokument urzędowy.

(6) Brak zarzutów ze strony dłużnika, o których mowa w art. 3 ust. 1 lit. b), może przyjąć formę niestawiennictwa na rozprawie lub niezastosowania się do wezwania przez sąd do wypowiedzenia się na piśmie co do zamiaru prowadzenia obrony.

(7) Niniejsze rozporządzenie powinno stosować się do orzeczeń, ugód sądowych i dokumentów urzędowych w sprawie [dotyczących] roszczeń bezspornych oraz decyzji wydanych na skutek zaskarżenia orzeczeń, ugód sądowych i dokumentów urzędowych poświadczonych jako europejski tytuł egzekucyjny”.

4 Artykuł 2 tego rozporządzenia, zatytułowany „Zakres”, stanowi w ust. 1:

„Niniejsze rozporządzenie ma zastosowanie w sprawach cywilnych i handlowych, bez względu na charakter sądu lub trybunału. Nie rozciąga się ono w szczególności na sprawy skarbowe, celne lub administracyjne, ani na [sprawy] dotyczące odpowiedzialności państwa za działania i zaniechania w wykonywaniu władzy publicznej (»acta iure imperii«)”.

5 Artykuł 3 tego rozporządzenia, zatytułowany „Tytuły egzekucyjne, którym mają być nadane zaświadczenia europejskiego tytułu egzekucyjnego”, stanowi w ust. 1:

„Niniejsze rozporządzenie stosuje się do orzeczeń, ugód sądowych oraz dokumentów urzędowych dotyczących roszczeń bezspornych.

Roszczenie uznaje się za bezsporne, jeżeli:

[…]

b) dłużnik nigdy nie wniósł przeciwko niemu sprzeciwu zgodnie ze stosownymi wymogami proceduralnymi wynikającymi z prawa państwa członkowskiego wydania w toku postępowania sądowego […]".

6 Artykuł 4 rzeczonego rozporządzenia przewiduje:

„Do celów niniejszego rozporządzenia stosuje się następujące definicje:

1. »orzeczenie«: każde orzeczenie wydane przez sąd lub trybunał państwa członkowskiego, bez względu na nazwę, jaką takie orzeczenie jest określane, w tym wyrok, nakaz, postanowienie lub nakaz egzekucyjny, a także ustalenie kosztów lub wydatków przez urzędnika sądowego;

2. »roszczenie«: roszczenie o zapłatę konkretnej kwoty pieniężnej, która stała się wymagalna lub dla której termin wymagalności został określony w orzeczeniu, ugodzie sądowej lub dokumencie urzędowym;

[…]".

7 Artykuł 6, zatytułowany „Wymagania dotyczące nadania zaświadczenia europejskiego tytułu egzekucyjnego", stanowi w ust. 1 lit. a):

„Orzeczeniu w sprawie [dotyczącemu] roszczenia bezspornego wydanemu w państwie członkowskim nadaje się, na wniosek złożony w dowolnym czasie w sądzie wydania, zaświadczenie europejskiego tytułu egzekucyjnego, jeżeli:

a) orzeczenie jest wykonalne w państwie członkowskim wydania […]".

8 Artykuł 7 rzeczonego rozporządzenia, zatytułowany „Koszty związane z postępowaniem sądowym", został sformułowany w następujący sposób:

„W przypadku gdy orzeczenie zawiera wykonalną decyzję w sprawie kwoty kosztów związanych z postępowaniem sądowym, w tym odsetek, należy nadać mu zaświadczenie europejskiego tytułu egzekucyjnego także w odniesieniu do kosztów, chyba że dłużnik wyraźnie sprzeciwił się obowiązkowi poniesienia tych kosztów w toku postępowania sądowego, zgodnie z przepisami prawa państwa członkowskiego wydania".

9 Zgodnie z brzmieniem art. 16 owego rozporządzenia, zatytułowanego „Należyte poinformowanie dłużnika o roszczeniu":

„W celu zapewnienia należytego poinformowania dłużnika o roszczeniu dokument wszczynający postępowanie lub równoważny dokument musi zawierać:

[…]

b) kwotę roszczenia;

[…]".

10 Należący do rozdziału VII rozporządzenia nr 805/2004, zatytułowanego „Stosunek do innych instrumentów wspólnotowych”, art. 27 tego rozporządzenia, noszący tytuł „Stosunek do rozporządzenia (WE) nr 44/2001”, stanowi:

„Niniejsze rozporządzenie pozostaje bez wpływu na możliwość żądania uznania i wykonania orzeczenia, ugody sądowej lub dokumentu urzędowego w sprawie roszczenia bezspornego, zgodnie z rozporządzeniem [Rady] (WE) nr 44/2001 [z dnia 22 grudnia 2000 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych (Dz.U. 2001, L 12, s. 1 – wyd. spec. w jęz. polskim, rozdz. 19, t. 4, s. 42)]”.

Prawo polskie

11 Zgodnie z art. 189 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. Nr 43, poz. 296), ze zmianami (tekst jednolity Dz.U. z 2016 r., poz. 1822) (zwanej dalej „kpc”) powód może żądać ustalenia przez sąd istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa, gdy ma w tym interes prawny.

12 W myśl art. 108 § 1 kpc sąd ma obowiązek rozstrzygnąć o kosztach procesu w każdym orzeczeniu kończącym sprawę w instancji.

13 Zgodnie z brzmieniem art. 339 i 340 kpc sąd wydaje wyrok zaoczny, jeżeli pozwany nie stawił się na posiedzenie wyznaczone na rozprawę i zarazem nie złożył w sprawie wyjaśnień ustnie lub na piśmie. Artykuł 343 kpc przewiduje, że wyroki zaoczne doręcza się z urzędu obu stronom, z pouczeniem o przysługujących im środkach zaskarżenia. Zgodnie z art. 344 § 1 kpc pozwany, przeciwko któremu zapadł wyrok zaoczny, może złożyć sprzeciw w ciągu dwóch tygodni od doręczenia mu wyroku. Zgodnie z art. 394 § 1 pkt 9 i art. 394 § 2 kpc na orzeczenia sądu pierwszej instancji, których przedmiotem jest zwrot kosztów, a także określenie zasad ponoszenia przez strony kosztów procesu, strona może wnieść w terminie tygodnia zażalenie do sądu drugiej instancji, jeżeli nie składa środka zaskarżenia co do istoty sprawy.

14 Z brzmienia art. 795^1 kpc wynika, że sąd, który wydał orzeczenie, na wniosek wierzyciela wydaje zaświadczenie, że orzeczenie stanowi europejski tytuł egzekucyjny, jeżeli spełnia ono warunki określone w przepisach rozporządzenia nr 805/2004.

Postępowanie główne i pytanie prejudycjalne

15 Po tym jak G. Chudaś i I. Chudaś wytoczyli przed Sądem Rejonowym Poznań-Grunwald i Jeżyce w Poznaniu powództwo o ustalenie nabycia prawa własności samochodu, sąd ten wezwał DA Deutsche Allgemeine Versicherung Aktiengesellschaft z siedzibą w Oberursel (Niemcy) do wzięcia udziału w sprawie w charakterze pozwanej.

16 Odpis pozwu, wraz z tłumaczeniem na język niemiecki, oraz zawiadomienie o terminie rozprawy, wyznaczonej na 18 maja 2016 r., zostały doręczone pozwanej w dniu 30 marca 2016 r. za pośrednictwem poczty. Pozwana została wezwana do złożenia odpowiedzi na pozew w terminie 30 dni. Pozwana nie złożyła jednak odpowiedzi na pozew ani nie wzięła udziału w rozprawie.

17 W tej sytuacji w dniu 18 maja 2016 r. Sąd Rejonowy Poznań-Grunwald i Jeżyce w Poznaniu wydał wyrok zaoczny, w którym ustalił, że powodowie nabyli prawo własności odnośnego samochodu osobowego, i na tej podstawie zasądził od DA Deutsche Allgemeine Versicherung Aktiengesellschaf zwrot kosztów postępowania w kwocie 3900 PLN (około 921 EUR) na ich rzecz.

18 W dniu 4 lipca 2016 r., za pośrednictwem poczty, DA Deutsche Allgemeine Versicherung Aktiengesellschaft został w jej siedzibie doręczony odpis wyroku zaocznego, przetłumaczony na język niemiecki, wraz z pouczeniem o możliwości wniesienia sprzeciwu od wyroku zaocznego w terminie dwóch tygodni oraz o możliwości wniesienia zażalenia co do zawartego w wyroku zaocznym rozstrzygnięcia o kosztach postępowania w terminie tygodnia.

19 Po tym jak DA Deutsche Allgemeine Versicherung Aktiengesellschaft nie odwołała się od wyroku zaocznego z dnia 18 maja 2016 r., wyrok ten uprawomocnił się z dniem 19 lipca 2016 r.

20 W dniu 11 października 2016 r. G. Chudaś i I. Chudaś wnieśli o wydanie zaświadczenia, że w części dotyczącej kosztów postępowania wyrok zaoczny z dnia 18 maja 2016 r. stanowi europejski tytuł egzekucyjny.

21 Sąd odsyłający powziął wątpliwości dotyczące co do istoty możliwości uznania owego wniosku za objęty zakresem stosowania rozporządzenia nr 805/2004.

22 W kwestii tej zauważa on, że z wykładni językowej art. 7 rozporządzenia nr 805/2004, w szczególności z użycia słowa „także" mogłoby wynikać, że zaświadczenie europejskiego tytułu egzekucyjnego może zostać nadane w odniesieniu do kosztów związanych z postępowaniem sądowym wyłącznie wtedy, gdy zawarte w orzeczeniu rozstrzygnięcie główne, wydane co do istoty, dotyczy roszczenia bezspornego i samo nadaje się do opatrzenia go zaświadczeniem europejskiego tytułu egzekucyjnego.

23 Jednakże zdaniem sądu odsyłającego nie jest wykluczone, że analiza teleologiczna przepisów rozporządzenia nr 805/2004 mogłaby doprowadzić do wniosku, że rozstrzygnięcia w przedmiocie kosztów związanych z postępowaniem sądowym mogą stanowić decyzje dotyczące roszczeń bezspornych, co uzasadniałoby nadanie im zaświadczenia europejskiego tytułu egzekucyjnego w oparciu o przepisy rzeczonego rozporządzenia.

24 W tych okolicznościach Sąd Rejonowy Poznań-Grunwald i Jeżyce w Poznaniu postanowił zawiesić postępowanie i przedstawić Trybunałowi Sprawiedliwości następujące pytanie prejudycjalne:

„Czy art. 4 pkt 1 w związku z art. 7 rozporządzenia […] nr 805/2004 […] należy interpretować w ten sposób, że zaświadczenie europejskiego tytułu egzekucyjnego może zostać nadane co do rozstrzygnięcia (decyzji) o zwrocie kosztów postępowania zawartego w wyroku, w którym sąd orzekł o ustaleniu istnienia prawa?".

W przedmiocie pytania prejudycjalnego

25 Poprzez swoje pytanie prejudycjalne sąd odsyłający pragnie w istocie ustalić, czy art. 4 pkt 1 w związku z art. 7 rozporządzenia nr 805/2004 należy interpretować w ten sposób, że wykonalnej decyzji w sprawie kwoty kosztów związanych z postępowaniem sądowym, zawartej w orzeczeniu niedotyczącym roszczenia bezspornego, może zostać nadane zaświadczenie europejskiego tytułu egzekucyjnego.

26 Sąd odsyłający ma wątpliwości, czy wniosek złożony w postępowaniu głównym jest objęty zakresem stosowania rzeczonego rozporządzenia w sytuacji, w której rozstrzygnięcie, w odniesieniu do którego G. Chudaś i I. Chudaś wnoszą o nadanie zaświadczenia europejskiego tytułu egzekucyjnego, odnosi się wyłącznie do części wyroku dotyczącej kosztów postępowania sądowego, a wyrok ten – ze względu na jego główny przedmiot, mianowicie ustalenie istnienia prawa własności – nie podlega wykonaniu i w związku z tym nie jest objęty zakresem stosowania owego rozporządzenia.

27 Przedmiotowy zakres stosowania rozporządzenia nr 805/2004 wynika w szczególności z przepisów art. 2 ust. 1 w związku z art. 3 ust. 1 oraz art. 4 ust. 2 owego rozporządzenia, zgodnie z którymi rozporządzenie ma zastosowanie w sprawach cywilnych i handlowych do orzeczeń, ugód sądowych oraz dokumentów urzędowych dotyczących roszczeń bezspornych, przy czym za roszczenie bezsporne uważa się roszczenie o zapłatę konkretnej kwoty pieniężnej, która stała się wymagalna lub dla której termin wymagalności został określony w orzeczeniu, ugodzie sądowej lub dokumencie urzędowym.

28 Zgodnie z art. 6 rzeczonego rozporządzenia warunkiem nadania orzeczeniu zaświadczenia europejskiego tytułu egzekucyjnego jest to, aby dotyczyło ono roszczenia bezspornego oraz spełniało inne przesłanki określone w tym przepisie. Jedną z nich jest przesłanka sformułowana w art. 6 ust. 1 lit. a) tego rozporządzenia, sprowadzająca się do wymogu, by orzeczenie było wykonalne w państwie członkowskim wydania.

29 W odniesieniu do kosztów związanych z postępowaniem sądowym rozporządzenie nr 805/2004 zawiera przepisy szczególne. Zgodnie z brzmieniem art. 7 rozporządzenia nr 805/2004 w przypadku gdy orzeczenie zawiera wykonalną decyzję w sprawie kwoty kosztów związanych z postępowaniem sądowym, należy nadać mu zaświadczenie europejskiego tytułu egzekucyjnego także w odniesieniu do kosztów, chyba że dłużnik wyraźnie sprzeciwił się obowiązkowi poniesienia tych kosztów w toku postępowania sądowego, zgodnie z przepisami prawa państwa członkowskiego wydania.

30 Z brzmienia przywołanego przepisu wynika, jak słusznie zauważyły rząd polski oraz Komisja Europejska, że decyzja w sprawie kosztów związanych z postępowaniem sądowym nie jest uważana za rozstrzygnięcie autonomiczne w ramach rozporządzenia nr 805/2004, jako że rozporządzenie znajduje zastosowanie do decyzji w sprawie tych kosztów tylko jeśli rozstrzygnięcie to jest zawarte – jako rozstrzygnięcie akcesoryjne – w orzeczeniu głównym wydanym co do istoty. Użycie słowa „także" w art. 7 owego rozporządzenia wskazuje, że „wykonalnej decyzji w sprawie kwoty kosztów związanych z postępowaniem sądowym" nadaje się zaświadczenie europejskiego tytułu egzekucyjnego tylko wówczas, gdy orzeczenie główne dotyczy – stosownie do przedmiotu owego rozporządzenia – roszczenia bezspornego.

31 Wniosku tego nie podaje w wątpliwość przepis art. 4 rzeczonego rozporządzenia, zatytułowany „Definicje". Po pierwsze, prawdą jest, że przywołany przepis definiuje „orzeczenie" jako każde orzeczenie wydane przez sąd lub trybunał państwa członkowskiego, w tym w szczególności „ustalenie kosztów lub wydatków przez urzędnika sądowego". Po drugie, wykonalna decyzja w sprawie kwoty kosztów związanych z postępowaniem sądowym stanowi co do zasady „roszczenie" w rozumieniu definicji tego pojęcia zawartej w art. 4 pkt 2 rzeczonego rozporządzenia.

32 Niemniej jednak, co wynika z pkt 29 niniejszego wyroku, zgodnie z przewidzianymi w art. 7 rozporządzenia nr 805/2004 przepisami szczególnymi dotyczącymi kosztów związanych z postępowaniem sądowym decyzji w sprawie kwoty kosztów związanych z postępowaniem sądowym nie można nadać zaświadczenia europejskiego tytułu egzekucyjnego w oderwaniu od orzeczenia głównego dotyczącego bezspornego roszczenia. Jako że decyzja w sprawie kosztów związanych z postępowaniem sądowym jest nierozerwalnie związana z rozstrzygnięciem w przedmiocie żądania głównego, które jako jedyne uzasadnia nadanie orzeczeniu zaświadczenia europejskiego tytułu egzekucyjnego, definicje zawarte w art. 4 owego rozporządzenia nie mogą mieć wpływu na samo stosowanie tego rozporządzenia.

33 W zakresie, w jakim sąd odsyłający pragnie ustalić, czy cele rozporządzenia nr 805/2004 mogłyby prowadzić do odmiennego wniosku, należy przypomnieć, że głównym celem tego instrumentu jest – zgodnie z jego art. 1 – utworzenie europejskiego tytułu egzekucyjnego dla roszczeń bezspornych, by umożliwić – poprzez ustanowienie minimalnych standardów – swobodny przepływ orzeczeń, ugód sądowych oraz dokumentów urzędowych na obszarze wszystkich państw członkowskich, bez potrzeby wszczynania jakichkolwiek postępowań pośrednich w państwie członkowskim wykonania przed uznaniem i wykonaniem. Niemniej jednak, jako że warunki stosowania ustanowionego przez

rozporządzenie nr 805/2004 mechanizmu stanowiącego odstępstwo od wspólnego systemu uznawania wyroków podlegają wykładni ścisłej (zob. podobnie wyrok z dnia 15 marca 2012 r., G, C-292/10, EU:C:2012:142, pkt 64), cel ten nie może podważać wykładni zakresu stosowania owego rozporządzenia, który wynika z jego art. 7.

34 W rozpatrywanej sprawie z postanowienia odsyłającego wynika, że główne żądanie, którego podniesienie doprowadziło do wszczęcia postępowania głównego, dotyczyło ustalenia istnienia prawa do ruchomości, w tym przypadku samochodu osobowego, a nie roszczenia bezspornego. Jako że podniesione żądanie nie należy do zakresu stosowania rozporządzenia nr 805/2004, również decyzji w sprawie kwoty kosztów związanych z tym postępowaniem sądowym nie może zostać nadane zaświadczenie europejskiego tytułu egzekucyjnego na podstawie rzeczonego rozporządzenia.

35 W świetle całokształtu powyższych rozważań na przedstawione pytanie należy odpowiedzieć, iż art. 4 pkt 1 w związku z art. 7 rozporządzenia nr 805/2004 należy interpretować w ten sposób, że wykonalnej decyzji w sprawie kwoty kosztów związanych z postępowaniem sądowym zawartej w orzeczeniu niedotyczącym roszczenia bezspornego nie może zostać nadane zaświadczenie europejskiego tytułu egzekucyjnego.

W przedmiocie kosztów

36 Dla stron w postępowaniu głównym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed sądem odsyłającym, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż koszty stron w postępowaniu głównym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (siódma izba) orzeka, co następuje:

Artykuł 4 pkt 1 w związku z art. 7 rozporządzenia (WE) Parlamentu Europejskiego i Rady nr 805/2004 z dnia 21 kwietnia 2004 r. w sprawie utworzenia europejskiego tytułu egzekucyjnego dla roszczeń bezspornych należy interpretować w ten sposób, że wykonalnej decyzji w sprawie kwoty kosztów związanych z postępowaniem sądowym zawartej w orzeczeniu niedotyczącym roszczenia bezspornego nie może zostać nadane zaświadczenie europejskiego tytułu egzekucyjnego.

Rosas Toader Prechal

Wyrok ogłoszono na posiedzeniu jawnym w Luksemburgu w dniu 14 grudnia 2017 r.

Sekretarz
A. Calot Escobar

Prezes siódmej izby
A. Rosas